

ZMĚNA TECHNOLOGIE PRO ZMĚNU ROLE KNIHOVNÍKA

Technologie identifikace knihovních dokumentů pomocí radiofrekvenčních čipů místo načítání čárových kódů přináší úsporu času v některých nejběžnějších knihovních procesech, především při výpůjčních službách – půjčování a vracení dokumentů z fondu. Článek v první části popisuje průběh konkrétního projektu zavedení technologie do Městské knihovny v Praze. S ohledem na velikost i další specifika této knihovny trval projekt tři roky (2018 – 2020) a následné fáze budou pokračovat i v následujících letech. Druhá část textu se věnuje důvodu zavedení této technologie do dané knihovny. Cílem je ušetřit čas knihovníků při manipulaci s fondem a věnovat jej více na osobní asistence uživatelům i rozšíření podpory místních komunit.

PROJEKT RFID V MĚSTSKÉ KNIHOVNĚ V PRAZE V LETECH 2018 – 2020

Rok 2020 byl celosvětově ovlivněn dopady pandemie nového koronaviru. Knihovny a pochopitelně nejen knihovny, se pod tíží zavedených epidemiologických opatření mění a spolu s nimi se mění i preference vyhledávaných služeb ze strany uživatelů. Pro Městskou knihovnu v Praze měl být rok 2020 mimo jiné rokem završení několikaletého projektu změny technologie identifikace knihovních dokumentů z obvyklých čárových kódů na již také nikoliv výjimečnou radiofrekvenční identifikaci pomocí čipů. Dokončování projektu díky pandemii ztratilo část z dojmu velkého mezníku. Na druhou stranu je to ovšem dobře, protože projekt změny fungování naší knihovny, jak jej níže představuji, vlastně jen tak neskončí.

Technologie RFID – tedy radiofrekvenční identifikace – není žádnou velkou novinkou. Drtivá většina z nás se s některou podobou načítání čipů potkává prakticky denně. RFID v zaměstnaneckých průkazech nám otevírá dveře při vstupu na pracoviště, umožňuje spuštění kopírky, v čipech na klíčích nám otvírá dveře do bytových domů, slouží také pro bezkontaktní platby bankovními kartami, hodinkami, mobily. V průmyslu pomáhá v zásadě stejná technologie pro identifikaci celých kontejnerů, abychom z nejmenších předmětů přešli naopak na ty hodně rozměrné. Ani v oblasti knihovnictví není RFID převratnou novinkou. Při cestách do zahraničních knihoven především na severozápad Evropy od České republiky lze snadno získat správný dojem, že RFID v knihovně je již několik let běžný standard. Nic, co by mělo člověka zarazit.

I my v Městské knihovně v Praze (MKP) jsme si dokázali představit, o kolik jednodušší by mohla být manipulace s knihovním fondem, pokud by nebylo potřeba pro jeho identifikaci a zpracování v knihovním systému vždy najít příslušný čárový kód a ten zdárně

a přesně načíst. U technologie RFID stačí „jen“ dostat dokument fyzicky v jakékoliv podobě do prostoru, který snímá anténa příslušného zařízení a pro obsluhu je hotovo. Zařízení pozná, o jaký dokument se jedná, a podle přesně nastavených algoritmů fungování ví, co má s dokumentem udělat. A to nejen v rámci knihovního systému – půjčit, vrátit, nastavit lokaci – ale díky automatizovaným přepravníkům jej dokáže i fyzicky správně roztřídit, umístit.

Proč tedy jedna z největších knihoven v České republice musela čekat na zavedení této technologie až do roku 2018? Důvodem je právě ona velikost naší knihovny. Své služby nabízíme na více než 40 místech po celé Praze, nepočítám zastávky 3 bibliobusů. Ve fondu máme 1,8 milionů dokumentů a všechny tyto dokumenty tvoří jeden propojený fond, který se především na základě rezervačních požadavků našich uživatelů neustále převáží mezi pobočkami. Až na minoritní část specializovaných dokumentů, nemá žádná část knihovního fondu přesně stanovenou pobočku, na kterou patří. A i některé speciálnější dokumenty lze si rezervovat s vyzvednutím na jakékoliv pobočce, stejně jako je lze v celé síti vrátit. Nebylo tudíž možné zavádět RFID technologii geograficky postupně – po jednotlivých pobočkách, nebo jejich skupinách. Od jednoho momentu musela daná konkrétní činnost v celé síti přestat fungovat přes čárové kódy a začít fungovat přes RFID čipy. A to nikdy nebyla při velikosti MKP i přes postupně klesající ceny potřebných komponent malá investiční částka.

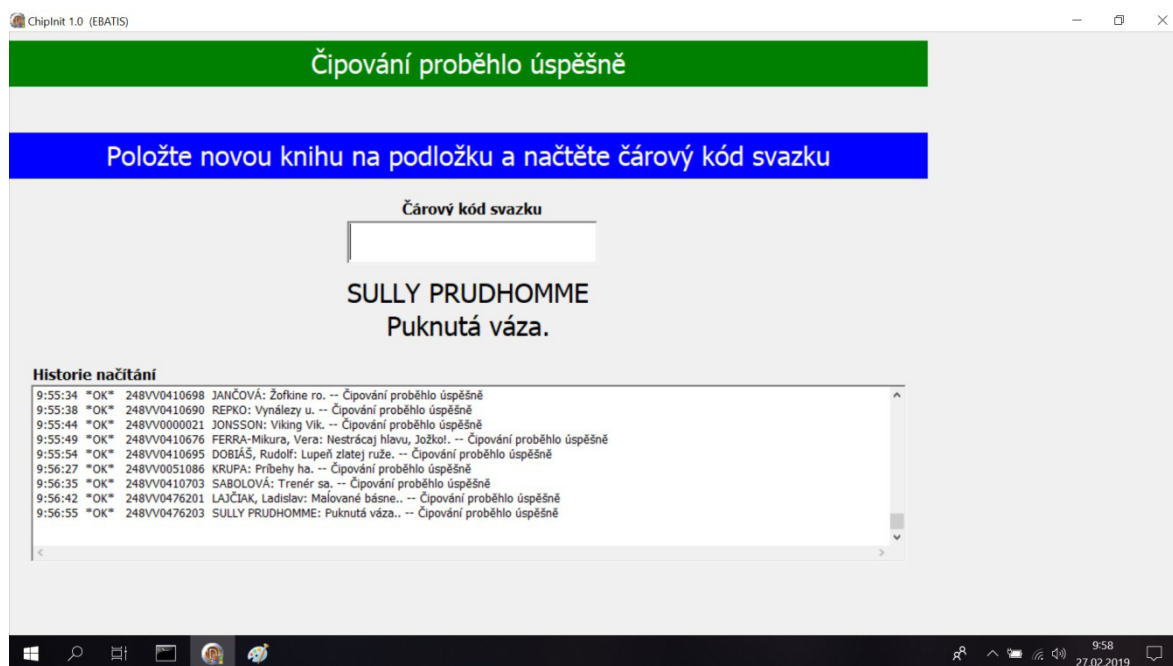
Potřebné desítky milionů českých korun se nám podařilo získat až díky zapojení do programu realizace Strategického plánu hl. m. Prahy. U politické reprezentace jsme uspěli s myšlenkou uvolnění pracovních sil knihovníků od načítání čárových kódů a jejich využití více na posílení komunitních rolí poboček v místních částech. Kromě posílení komunitního působení nám

má RFID přinést také více kapacit na individualizované informační a konzultační služby. Komunitní knihovna je ovšem každopádně to hlavní heslo celého projektu. V předchozím textu jsem naznačoval, že o RFID jsme v naší knihovně přemýšleli relativně dlouho před vypuknutím projektu v roce 2018. To nám pomohlo v první fázi navázání záměru na zmiňovaný Strategický plán Prahy. Měli jsme zhruba představu, co bychom chtěli za zařízení. Od počátku bylo jasné, že pro uživatele nejviditelnějším prvkem bude zavedení samoobslužnosti půjčování i vracení absenčního fondu. Kromě toho nás lákalo také zautomatizování přerozdělování vráceného fondu. Máme přes 40 poboček, mezi kterými náš fond neustále putuje. Řádově se měsíčně jedná o desítky tisíc dokumentů, které mají doputovat z jedné pobočky na jinou. Protože si tam čtenář chce vyzvednout svou rezervaci, ale také protože knihovní systém vyhodnotil větší uplatnění v nabídce fondu na jiné pobočce nebo protože je to specializovanější druh dokumentu, který má pevně stanovenou pobočku, kde má být uložen, ale čtenář jej může vrátit na libovolnou pobočku. Dlouhá léta toto přerozdělení dělali naši zaměstnanci ručně na základě informace, kterou obdrželi ze systému po načtení čárového kódu. Automatizovaná RFID třídící linka, která dokáže sama rozdělovat vložené dokumenty, se pro nasazení v tomto přerozdělování jevila jako nadějně řešení.

POSTUPNÉ NASAZOVÁNÍ ZAŘÍZENÍ

Před vypsáním velké veřejné zakázky na dodávku zařízení bylo potřeba naši rámcovou představu o možných a vhodných zařízeních zpřesnit na kusy a také si tak trochu zaktualizovat, jaká zařízení se na trhu v daný moment nacházejí a co by tato zařízení mohla umět. Při přípravě samotné zakázky vstoupila do hry další ze zvláštností MKP. To, že máme vlastní IT oddělení je při velikosti naší knihovny skoro samozřejmost. To, že máme i naprosto jedinečný vlastní knihovní systém s pozoruhodným názvem Koniáš, je výjimečné. Tento knihovní systém je interně vyvíjen a udržován naším IT oddělením a bylo tedy jasné, že žádný potenciální dodavatel nám nemůže dodat kompletní komunikační protokoly k zařízením. Erudice IT zaměstnanců pomohla formulovat technickou specifikaci poptávaných zařízení. Na druhou stranu již při vypisování zakázky se ukázalo, jakým nezvykem pro nás je kupovat hotová řešení, která si můžeme jen částečně upravit. A jiné, než hotové RFID zařízení na trhu pochopitelně dostupné není.

Ve vypsání veřejné zakázky jsme kromě nezbytných pracovních čteček pro zaměstnance a předeslaných samoobslužných stanic – selfchecků – pro naše uživatele poptávali i třídící linky, nové RFID bezpečnostní brány, přenosné knihovní asistenty pro načítání fondu přímo na regálech a také speciální RFID regály v uza-

Obr. Čipovací aplikace vytvořená IT oddělením MKP

vřené a otevřené podobě. A pochopitelně RFID tagy s čipy pro vlepění do dokumentů.

Několik málo čísel pro představu o velikosti zakázky. Poptávali jsme přes 300 pracovních čteček na pracovní stoly a pulty, přes 60 selfchecků, 2 třídící linky (k nim se ještě detailněji dostanu), 40 bezpečnostních bran a skoro dva a půl milionů RFID tagů. Další v předchozím odstavci zmiňovaná zařízení byla v zakázce plánována v jednotkách kusů. To vše s dodáním v rozmezí let 2018 a 2020.

Hlavní část prvního projektového roku, tj. roku 2018, byla věnována ovšem spíše přípravě a průběhu zadávacího řízení na veřejnou zakázku dodání RFID zařízení. Zakázka to pro každého potenciálního dodavatele byla velmi lukrativní, což se projevilo v nabídnutých cenách výrazně pod oficiálně deklarovanými. I tak se ale náklady na plánovaná zařízení dostaly nad 30 milionů Kč.

Vítězně ze zadávacího řízení vyšla společnost Cosmotron Bohemia, s. r. o., s nabídkou RFID zařízení od firmy Bibliotheca. Firma Cosmotron nám ještě do konce roku 2018 stihla dodat první pilotní zařízení. Tato zařízení byla naprosto nezbytná pro rozjetí realizační fáze nasazování nové technologie, ačkoliv ještě několik měsíců byla uložena v zázemí a kromě zaměstnanců MKP je nikdo fyzicky vidět nemohl. A kromě programátorů, kteří se vrhli na psaní komunikačních protokolů, tato

zařízení dokonce ani naši zaměstnanci ještě nějakou dobu neviděli v provozu. Každé jednotlivé zařízení znamenalo a znamená novou programátorskou práci, testování, propojování s naším jedinečným knihovním systémem.

První typ zařízení, se kterým se naši uživatelé mohli potkat, ačkoliv ještě RFID nebylo v našich dokumentech zavedeno, byly RFID bezpečnostní brány. Městská knihovna v Praze do doby zavádění RFID používala pro ochranu fondu před neoprávněným vynesemím elektromagnetické pásky a příslušné bezpečnostní brány. Historicky ale byly brány jen na několika největších pobočkách. Navíc elektromagnetické pásky ani zdaleka nebyly vlepny do 100 % celého fondu. Popsaný stav zabezpečení fondu v situaci prolínání dokumentů z pobočky na pobočku silně omezoval. RFID čip má ochranný bit implicitně zavedený, a tak každý tagem vybavený dokument je zároveň chráněn před vynesemím z knihovny. Respektive každý nepůjčený dokument spustí alarm v bezpečnostní bráně. A na rozdíl od elektromagnetických bran radiofrekvenční ochrana nereaguje na klíče, mobily, mince. Nestávají se tak plané poplachu u uživatele, který prokazatelně nic nevynáší. Tyto četné bezdůvodné alarmy mohly časem bohužel způsobit i jistou letargii u personálu. Pokud zapíská RFID brána, je to na 99,9 % z důvodu nepůjčeného dokumentu. Maximálně je alarm způsoben do-

Obr. RFID brány na pobočce Smíchov

kumentem z jiné knihovny, která z nějakého důvodu neřeší při půjčování zabezpečovací bit v čipu. Takže i nám bezpečnostní brány záhy spouštěly alarmy, ačkoliv v žádném našem dokumentu nebyl ještě ani jeden RFID tag. Naštěstí lze u této technologie snadno zobrazit, který dokument alarm spustil, respektive pokud není evidován v příslušném knihovním systému – je to např. kniha z jiné knihovny – zobrazí se místo konkrétních bibliografických údajů informace, že alarm způsobil cizí dokument. Ochranu fondu jsme oproti minulosti posílili i tím, že bezpečnostní RFID brány máme nyní již na ¾ poboček. Jen ty opravdu nejmenší knihovny naší sítě nejsou takto zabezpečeny.

Přelomovým okamžikem pro zavádění nové technologie se stalo léto roku 2019. Poté, co jsme si na jaře vyzkoušeli očipovat, tedy vlepit RFID tag do všech přítomných dokumentů, celou jednu středně velkou pobočku v Praze Modřanech, nastal čas pro očipování celého fondu MKP. Díky další veřejné zakázce jsme získali dodavatele externích brigádníků, kteří po dobu 7 týdnů objížděli jednotlivé pobočky a do fondu na pobočkách přítomného vlepovali RFID tagy a spárovali tag se záznamem v knihovním systému. Myslím, že některé knihovny tento zlom v zavádění RFID technologie řeší stáhnutím fondu od uživatelů. My jsme touto cestou nešli. Upozorňovali jsme předem na netradičně a do letošní pandemie nepředstavitelně dlouhou uzavírku a naši uživatelé si na léto vypůjčili také netradič-

ně vysoké množství fondu. I tak ale zůstalo v knihovnách k očipování více než milion dokumentů. V tomto čísle nejsou započteny depozitní a historické fondy, u kterých se vybavení RFID tagy řeší až v momentě, kdy je s daným dokumentem potřeba manipulovat. A po opětovném otevření poboček v síti se nám začalo vracet dalšího půl milionu dokumentů, které byly během léta 2019 rozpůjčeny. I ty jsme v následujících týdnech RFID tagy vybavili.

26. srpna 2019 se MKP opět otevřela pro veřejnost. Interně jsme věděli, že nastala ohromná změna, protože všechny výpůjční i manipulační procesy již procházely přes RFID, místo načítání čárových kódů. Ve většině sítě to ale nemusela být změna na první vnější pohled tak zřejmá. Knihovník stále bral do ruky dokumenty při poskytování výpůjčních služeb. Změny načítání si uživatelé možná všimli jen rychlejším odbavením. Nejmarkantnější změna pro naše uživatele byla každopádně v Ústřední knihovně, kde je hned od onoho srpnového pondělí čekalo samoobslužné půjčování u 4 selfchecků.

Selfchecky se postupně do jara 2020 staly součástí všech poboček naší sítě a s nimi i samoobslužné půjčování. Ačkoliv tím záměr využití nové technologie pouze začal vstupovat do realizace, nebojím se říct, že 26. 8. 2019 v Městské knihovně v Praze začala éra RFID. Další činností, kromě půjčování, kterou lze díky RFID snadno zautomatizovat je vrácení dokumentů a fyzic-

Obr. Selfchecky v Ústřední knihovně MKP

ky největším strojem, který jsme v zakázce v roce 2018 vysoutěžili je návratový automat spojený s třídící linkou. Dokonce máme takové stroje dva.

Stejně jak to již řadu let vidíme v mnoha zahraničních knihovnách, i v Ústřední knihovně MKP začalo v létě 2020 vrácení vypůjčených dokumentů do šterbiny návratového automatu. Automat si u vloženého dokumentu přečte čip a podle údajů z knihovního systému ví, z jakého čtenářského konta má výpůjčku odečíst, zjistí a případně sdělí uživateli, zda byl dokument vrácen opožděně a je tudíž potřeba uhradit určitou smluvní pokutu, nebo zda jej vrátil včas a následně pošle dokument dále do útrob knihovny, kde jej třídící linka umístí do příslušného koše na vrácený fond. Knihovník z konkrétního oddělení si již přichází pro vozík s vráceným fondem, který patří právě jeho oddělení. A na rozdíl od chybujiícího lidského faktoru je třídění, po nezbytném vyladění na základě testování širokého spektra dokumentů, bezchybné a znatelně rychlejší. Jistou atraktivitu pro čtenáře má, že jsme masku návratového automatu vložili do prosklené dělicí stěny. Uživatelé tak mají možnost sledovat putování vráceného dokumentu po třídící lince.

Návratový automat v Ústřední knihovně třídí fond do devíti košů. Mnohem zajímavější z hlediska kvantity je ovšem automat s třídící linkou fungující od září 2020 v logistice třídění fondu mezi pobočkami. Bohužel se v celé budově Městské knihovny v Praze nenašel pro-

stor dostatečně veliký pro linku s košem pro každou z více než 40 poboček. Nicméně i tak je instalovaná linka s 39 koši zřejmě jedna z největších, které lze v současných Evropských knihovnách vidět. Umí roztrdit fond pro 38 poboček a do posledního koše, tzv. sběrného, posílá fond z nejmenších zbývajících poboček naší sítě a zároveň také fond, který například z důvodu přeplnění některého koše nebylo fakticky možné správně roztrdit.

Nasazením třídících linek lidská práce tak úplně z logistiky fondu u nás nezmizela. Kromě fondu z tzv. sběrného koše, který se musí ještě znovu ručně roztrdit, musí člověk roztrdit fond z košů zpracovat. Tedy vrácený fond založit, roztrdit fond pro pobočky přeložit do přepravek a připravit k odvozu. Navíc se má strojová manipulace s fondem své limity co se týká zvýšené hrubosti při práci s dokumentem. Nelze zastírat, že některé z desítek, spíše už stovek tisíc dokumentů, které našimi linkami projely, skončily poškozené po mechanickém zaseknutí. Nicméně i tak se automatizace procesů vyplatila. Velmi záhy po zavedení se ukázalo především v redistribuci svazků, že linka ušetří minimálně polovinu pracovní doby bez potřeby personálního navýšení. Pro dokumenty hodné zvláštní ochrany, u kterých by hrozila fyzická degradace strojovým tříděním, jsme si začali nastavovat odmítnutí automatem. Linka je po vložení nepošle k třídění, předá informaci, že je potřeba dokument zpracovat ručně. Dokument je

Obr. Velká třídící linka pro přerozdělování fondu mezi pobočkami

ochráněn před zničením, ale efektivita práce s drtivou většinou fondu je zachována na vysoké úrovni.

S koncem roku 2020 jsme se v projektu dostali ke konci zakázky na dodávání zařízení. Zatím nemáme v praxi zavedeny smart regály – regály obsahující RFID antény přímo v policích umožňující sledovat vkládaný i odebíraný fond. V podobě uzavřeného regálu umožňují například i vyzvednutí připravených rezervací mimo provozní dobu knihovny. Uzavření knihoven z důvodu koronavirové pandemie nám také odsunulo testování vrácení výpůjček na selfchechích, což by měl být v dohledné době standardní způsob vrácení fondu na pobočkách v naší síti. V průběhu zakázky došlo také k několika změnám. Po dohodě s dodavatelem firmou Cosmotron jsme na některých pobočkách upravili původně plánovaný typ bezpečnostní brány na vhodnější a především jsme již nyní výrazně navýšili počet selfchecků, které využijeme právě pro vyšší vytížení při zavádění samoobslužného vrácení. A po pár letech lze očekávat, že zařízení bude potřeba také začít obnovovat. I proto bylo na začátku textu konstatováno, že formální ukončení projektu v roce 2020, vlastně žádným koncem není. Mimo jiné i proto, že technologii nezavádíme pro technologii, ale pro posun ve fungování pracovníků v přímých knihovních službách.

KNIOVNÍK JAKO POMOCNÍK VE SVĚTĚ INFORMACÍ

Navázání zvýšení komunitního potenciálu našich poboček na změnu technologie není jen projektové heslo pro úspěšné zapojení do strategického plánování města Prahy. Nezavádíme RFID totiž pouze pro samotnou další automatizaci některých procesů. Za celým projektem je od počátku jednoznačný záměr ušetřit omezenou časovou kapacitu našich pracovníků pro odbornější, lidštější a potřebnější práci. V naší knihovně pracuje celá řada šikovných odborných knihovníků, kteří značnou část své pracovní doby byli v minulosti nuceni trávit monotónním načítáním čárových kódů. Přestože by jinak dokázali své schopnosti lépe a pro uživatele efektivněji uplatnit přímo mezi dokumenty, po boku našich uživatelů. Využít ji jako jejich rádci, průvodci světem informací a našimi poskytovanými službami a zdroji.

Z výše napsaného vyplývá, že úspěšnost projektu, bez ohledu na oficiálně stanovené výstupní projektové indikátory, které jsme v zásadě splnili, ve skutečnosti tak úplně nespočívá v počtu zdárně spuštěných zařízení, ani v počtu nalepených tagů do dokumentů. Skutečný úspěch projektu závisí na přijetí změny působení samotných knihovníků v rámci prostoru knihoven. Umožňujeme našim zaměstnancům vstát od výpůjč-

ních pultů a věnovat většinu svého času v přímých službách uživatelům ve věcech, se kterými si tito uživatelé sami nevědí rady. Cenou za tento benefit je lehký diskomfort při výpůjčních službách. Čtenář si musí půjčit a od roku 2021 i vrátit „sám“. Ačkoliv to původně nevypadalo nijak samozřejmě, ukázalo se, že uživatelé si skutečně dokáží vybrané dokumenty půjčit sami na připravených zařízeních. Navíc samoobslužnost pro nás neznamena bez asistence. Pokud některý čtenář má s používáním zařízení problém – rozpaky z technologie, strach, aby něco nezkazil, nebo i zdravotní hendikep, výše zmiňovaná nově zdůrazněná role knihovníka jako průvodce pochopitelně obsahuje i pomoc při půjčování či vrácení, je-li taková pomoc potřeba.

Se samotnými knihovníky ovšem bylo potřeba tuto změnu také probrat a vysvětlit jim ji. Od prvních momentů spuštění projektu, ještě dříve, než jsme si udělali jasno v tom, jaká konkrétní zařízení a v jakém množství budeme pořizovat, jsme se snažili přes různé interní komunikační kanály udržovat povědomí, co se chystá, proč se to chystá, kdy to bude a jak to bude vypadat. Především v prvních momentech, kdy se zejména knihovníci v přímých službách oprávněně dožadovali konkrétních informací o ovládání plánovaných zařízení, o nichž jsme ovšem ani v projektovém týmu ještě neměli jasnou představu, jakou budou mít podobu, byla komunikace často nesnadná.

Zejména během prvního roku a půl proběhlo hned několik osobních setkání v různých formátech od menších skupinek až po celopodnikové prezentace. Každý člen z projektového týmu se snažil v rámci svých jiných pracovních setkání vysvětlovat, zodpovídat dotazy. Vznikla intranetová stránka věnující se RFID a jeho zavádění do naší knihovny. Natáčeli jsme videa ukazující postup ovládání zařízení. Primárně byla určena pro uživatele, ale od počátku neslouží jen v komunikaci navenek. Video jsou běžnou součástí interního vzdělávání nových zaměstnanců, kteří mají možnost se seznámit s procesy RFID zařízení dříve, než je poprvé budou vysvětlovat uživatelům.

Nejlepším argumentem se ve výsledku ukázala být samotná praxe. Od zavedení samoobslužného půjčování se uživatelé mohou přesvědčit, že samotné půjčení je rychlé a snadné. Navíc knihovníci z našich poboček nezmizeli, jak se někteří čtenáři obávali. Naopak, jsou víc a častěji vidět přímo u fondu a mají více času pomáhat. Možná až poněkud na první pohled nejasné označování knihovníka opět více za průvodce světem nabízených informačních zdrojů se vyjasnilo proměnou komunikace se čtenáři o přítomných dokumentech, o možnostech získání těch nepřítomných i o fungování knihovny obecně. Zaměstnanci získali čas a možnost

využít své často jedinečné znalosti o konkrétních tématech a svěřených částech fondu v přímé interakci s uživateli.

Nesmím ovšem rozhodně zapomenout ani na „komunitní funkce“ z názvu projektu. I tento termín může vzbuzovat obavy svou obecností. Velmi záhy se ovšem začal naplňovat v každodenní praxi. Při rozhovorech s uživateli se objevují potřeby místních obyvatel na setkávání se svými zájmovými skupinami, občanskými spolky, na získávání dalších kompetencí v současném nejen technologiemi plném světě, na učení se novým dovednostem v různých workshopech. A mnohdy se i zjistí, že přímo někdo z místních ví, zná, umí něco, co by mohlo být zajímavé pro další uživatele a pokud je ochoten se podělit, získává v knihovně prostor pro sdílení a předávání. Vzájemné sdílení znalostí mezi uživateli bylo v MKP rozvíjeno již před RFID, ale díky této

nové technologii máme při stejném počtu zaměstnanců více časového prostoru taková setkání umožňovat a spolupřátat.

V užším kontaktu mezi knihovníkem a uživatelem po celou dobu návštěvy knihovny stejně jako v širší podpoře místních sdružení formálního i neformálního ražení vidíme reálnou možnost udržení společenské relevance pro knihovnu i do budoucna. Nová technologie pro nás není cíl projektu, ale nástroj k této změně a kvůli zdůraznění fungování knihovny v těchto oblastech nám připadá investice ve výši zmiňovaných desítek miliónů korun jako dobře vynaložená.

Bc. Jan Stejskal
Městská knihovna v Praze
jan.stejskal@mlp.cz

INOVAČNÍ KURZY PRO KNIHOVNÍKY V ČR

V příspěvku je představen model/systém rozdělení nabídky kurzů pro jednotlivá profesní zaměření zaměstnanců knihoven od pracovníků v procesech, přes služby až po další činnosti vyplývající z potřeb a z katalogu prací v knihovnách. Model byl představen na konferenci Knihovny současnosti, pořádaný Sdružením knihoven v listopadu 2020.

Myšlenka potřeby systematického inovačního vzdělávání knihovníků je dlouholetou záležitostí, ukotvenou v několika důležitých strategických materiálech.

Aktuálně jsou jimi:

Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků, schválena Ústřední knihovnickou radou ČR na 38. zasedání dne 5. 12. 2016, *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021 – 2027 s výhledem do roku 2030 a Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030* (kapit. 1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení, bod č. 4 Propojování různých forem vzdělávání). Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky (aktualizováno v r. 2019).

Konkrétněji v Koncepci rozvoje knihoven v ČR jsou uvedeny tyto dva stěžejní body: „Naplnovat Koncepci celoživotního vzdělávání knihovníků a dalších odborných pracovníků v knihovnách, zajistit koordinaci systému celoživotního vzdělávání v knihovnách a Připravit metodiku pro systém inovačního vzdělávání pra-

covníků knihoven.“

V Metodickém pokynu je stanovena doporučená hodnota vzdělávání knihovníků – pro knihovníky z profesionálních knihoven je to 48 hodin, pro knihovníky z neprofesionálních je to 8 hodin ročně.

Na základě této potřeby vznikla díky iniciativě Moravské zemské knihovny v Brně na jaře 2020 pracovní skupina k tématu „inovačního vzdělávání pro knihovníky“, která se skládá z těchto členů: Národní knihovna ČR – Knihovnický institut, Sekce vzdělávání SKIP (Svazu knihovníků a informačních pracovníků) ČR, Sdružení knihoven (dále SDRUK), Moravská zemská knihovna v Brně, Městská knihovna v Praze, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem, Krajská knihovna Pardubice a KISK FF MU (Katedra informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity) Brno.

Co tomu předcházelo?

V roce 2016 praktická dílna zaměřená na vzdělávání pracovníků v knihovnách. Pod názvem *Vzdělávejme se systematicky* ji ve spolupráci s Knihovnickým institu-